

PRVOSTOPENJSKI UNIVERZITETNI ŠTUDIJSKI PROGRAM

SLOVENISTIKA – DVOPREDMETNI,

UNIVERZA V LJUBLJANI, FILOZOFSKA FAKULTETA

Predstavitev študijskega programa:

1. Podatki o študijskem programu

- Prvostopenjski univerzitetni študijski program *Slovenistika – dvodisciplinarni* traja 3 leta (6 semestrov) in obsega skupaj 90 kreditnih točk.
- Študijski program nima predvidenih smeri in modulov.

Po zaključenem študijskem programu diplomant pridobi strokovni naslov *diplomirana slovenistka in diplomirana ... (UN)/diplomirani slovenist in diplomirani ... (UN)* – okrajšava *dipl. slov. in dipl ... (UN)*, pri čemer je polni naslov odvisen od vsakokratne individualne izbire druge študijske discipline.

2. Temeljni cilji programa in kompetence, ki se pridobijo s programom

Diplomanti študija po predlaganem študijskem programu pridobijo znanje in razvijejo zmožnosti, ki po uveljavljenih merilih veljajo za temeljna znanja in zmožnosti s področja slovenističnega jezikoslovja ter literarne vede. Manjšo poglobljenost njihovih znanj in zmožnosti nadomešča v tem programu razsežnost, ki jo odpira povezovanje z znanji in zmožnostmi, pridobljenimi v okviru drugega študijskega področja. Kljub manjši poglobljenosti jim usvojena slovenistična znanja omogočajo umeščanje temeljnih jezikovnih in literarnih prvin v sistem, pa tudi v širši družbeni kontekst ter razumevanje razmerij med neumetnostnim in umetnostnim besedilom, med jezikom in posameznikom ter jezikom in družbo.

Z usvojenim znanjem so diplomanti predlaganega programa usposobljeni za opravljanje določenih/specifičnih (manj zahtevnih) nalog, povezanih s slovensko književnostjo, jezikom, besedili in njihovimi značilnostmi v različnih medijih, in sicer v knjigarna (posebej specializiranih), tudi v založništvu, tiskanih in elektronskih medijih, kulturnih ustanovah ter v državni upravi. Študijski program – ravno zaradi dvodisciplinarnosti – usposablja za sodelovanje v dejavnostih, ki se ukvarjajo s predstavitvijo in promocijo slovenskega jezika in literature ali s kulturno animacijo, npr. v turistični dejavnosti.

Splošne kompetence:

Po 1. stopnji dvodisciplinarnega študija slovenistike so diplomanti zmožni:

- razmišljati logično, abstraktno, analitično in sintetično;
- sodelovati pri reševanju strokovnih vprašanj;
- pridobljena znanja in usposobljenosti povezovati med obema strokama in z različnimi drugimi področji;

- svoja znanja prenašati na druga problemska področja (sposobnost transferja) ter jih reševati intradisciplinarno;
- bolj celovito pristopati k evidentiranju problemov in njihovem reševanju;
- uporabljati dva različna strokovna diskurza, ki jim omogočata jasnejšo argumentacijo;
- uspešnejšega vključevanje v timsko delo;
- informacije dvojno kontekstualizirati;
- lažje in bolj kompetentno odzivati se na nove izzive in se jim prilagajati in/ali jih modificirati;
- razvijati refleksijo o strokovni problematiki tudi v širšem družbenem kontekstu;
- zbirati bibliografske in druge podatke iz baz in drugih virov;
- uporabljati IKT pri iskanju, izbiranju, obdelavi in predstavitvi informacij;
- sodelovati pri ocenjevanju in zagotavljanju kakovosti lastnega dela;
- oblikovati in sooblikovati učinkovite medčloveške odnose;
- sodelovati pri pripravi, organizaciji in obravnavi teme v obliki projektov, tudi v sodelovanju z drugimi (v skupinah, timsko delo);
- svoja spoznanja razumljivo, prepričljivo, položaju ustrezno in jezikovno pravilno ubesediti/ubesediti v strokovnem ali publicističnem besedilu ter jih javno predstaviti;
- v govorjenih ali pisnih diskusijah argumentirano, logično in prepričljivo predstaviti svoje stališče;
- kritično ovrednotiti svoje dosežke oz. spoznanja in predlagati drugačne načine reševanja/rešitve problema;
- razvijati pozitiven odnos do jezikovne in literarne dediščine, občutek za umetnost in širše kulturno dogajanje;
- med sporazumevanjem (v komunikaciji) prepoznati in upoštevati za določeno kulturo ali (družbeno) skupino specifične tradicije.

Predmetnospecifične kompetence, ki se pridobijo s programom

- Poznavanje osnovnih jezikoslovnih smeri;
- razumevanje in opis jezikovnih pojavov v njihovi sistemski, socialni, psihološki in zgodovinski povezanosti;
- razumevanje jezika kot sredstva in rezultata simbolne interakcije v njegovi spoznavni (kognitivni), čustveni (emocionalni), ustvarjalni (kreativni) in družbeni (socialni) funkciji in zmožnost, te funkcije zavestno uporabljati;
- razumevanje temeljnih načel oblikovanja in delovanja knjižnojezikovne norme;
- uporaba pridobljenega znanja o jezikovnem sistemu in rabi pri analizi govorjenega/zapisanega besedila z različnih vidikov;
- razumevanje in argumentiranje rabe različnih jezikovnih sredstev v besedilu ter vpetosti besedila v širši kontekst;
- ovrednotenje tipičnih besedil glede na njihovo razumljivost, smiselnost, ustreznost govornemu položaju, slovnično in pravopisno/pravorečno pravilnost in učinkovitost;
- razumevanje posebnosti posameznih vrst besedil in prirejanje besedila ene vrste glede na različne govorne položaje (namen, naslovnika, prenosnik itd.);
- izbira glede na govorni položaj ustrezne socialne, funkcijske in prenosniške zvrsti;
- učinkovito ubeseditenje različnih tem v koherentnih in kohezivnih strokovnih in publicističnih besedilih, v skladu s slovensko knjižnojezikovno normo ter upoštevanjem načel praktične stilistike in retorike;
- svetovanje nestrokovnjakom v zvezi s temeljnimi jezikovnimi (normativnimi, slogovnimi) vprašanji;

- branje književnega besedila na način literarnega branja kot sposobnost poglobljenega in polnega doživljanja ter razumevanja leposlovja za potrebe osebne in javne interpretacije;
- ubeseditev svojih vtisov o prebranem književnem delu,
- razumevanje književnih besedil, njihovega nastanka in učinkovanja (družbeni, kulturni, estetski, medijski, biografski vidik);
- analiziranje pojavov in procesov književne kulture v zgodovinskem kontekstu;
- poznavanje slovenske književne dediščine in njenih posebnosti v odnosu do sorodnih evropskih in svetovnih literarnih pojavov in procesov;
- prepoznavanje temeljnih prvin literarnega oblikovanja;
- »prevajanje« preprostejših starejših slovenskih književnih besedil;
- jezikovno pravilno, smiselno in razumljivo, estetsko in retorično učinkovito branje oz. predstavitev literarnih tekstov;
- zmožnost, nestrokovnjakom svetovati v zvezi s temeljnimi vprašanji o književnosti;
- sodelovanje pri pripravi in izvedbi študijskih krožkov in delavnic;
- animiranje dogajanja v kulturi.

3. Pogoji za vpis in merila za izbiro ob omejitvi vpisa

V dvodisciplinarni univerzitetni študijski program Slovenistika se lahko vpiše:

- kdor je opravil splošno maturo,
- kdor je opravil poklicno maturo v kateremkoli srednješolskem programu in izpit maturitetnega predmeta tuji jezik (angleščina/nemščina), če je matematiko opravil pri poklicni maturi oziroma iz maturitetnega predmeta matematika, če je tuj jezik (angleščino/nemščino) opravil pri poklicni maturi,
- kdor je pred 1. 6. 1995 končal katerikoli štiriletni srednješolski program.

Če bo sprejet sklep o omejitvi vpisa, bodo

kandidati iz točke a) izbrani glede na:

- splošni uspeh pri splošni maturi	50% točk,
- splošni uspeh v 3. in 4. letniku	20% točk,
- uspeh iz slovenščine pri splošni maturi	30% točk;

kandidati iz točke b) izbrani glede na:

- splošni uspeh pri poklicni maturi	30% točk,
- splošni uspeh v 3. in 4. letniku	10% točk,
- uspeh iz slovenščine pri poklicni maturi	40% točk,
- uspeh pri maturitetnem predmetu	10% točk,
- uspeh iz slovenskega jezika v 4. letniku	10% točk;

kandidati z točke c) pa glede na:

- splošni uspeh pri zaključnem izpitu	30% točk,
- splošni uspeh v 3. in 4. letniku	10% točk,
- uspeh iz slovenskega jezika pri zaključnem izpitu	30% točk,
- uspeh iz slovenskega jezika v 3. letniku	15% točk,
- uspeh iz slovenskega jezika v 4. letniku	15% točk.

4. Merila za priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v program

Študentu se lahko priznajo znanja, usposobljenosti ali zmožnosti, pridobljeni s formalnim, neformalnim ali izkustvenim učenjem, ki po vsebini in zahtevnosti v celoti ali deloma ustrezajo splošnim oziroma predmetnospecifičnim kompetencam, določenim s posameznim študijskim programom. Priznavanje znanj, usposobljenosti in zmožnosti je usklajeno s Pravilnikom o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti, ki ga je na seji 29. 5. 2007 sprejel Senat UL.

Pri priznavanju znanj, usposobljenosti in zmožnosti se upoštevajo naslednja merila:

- spričevala in druge listine (priznavanje »netipičnih spričeval«, portfolio, listine o končanih tečajih in drugih oblikah izobraževanja),
- izdelki, storitve, objave in druga avtorska dela študentov (možnost opravljanja študijskih obveznosti – npr. izpitov, kolokvijev ipd. – z ocenjevanjem izdelkov, npr. projektov, izumov, patentov, ki jih je študent izdelal pred vpisom),
- znanje, ki si ga je študent pridobil s samoizobraževanjem ali z izkustvenim učenjem (možnost opravljanja študijskih obveznosti – npr. izpitov, kolokvijev ipd. – brez udeležbe na predavanjih, vajah, seminarjih).

Priznano znanje, usposobljenost ali zmožnosti se lahko upoštevajo kot pogoj za vpis ali kot merilo za izbiro ob omejitvi vpisa.

Na podlagi meril za priznavanje Filozofska fakulteta prek ustaljenega postopka obravnava individualne dokumentirane vloge študentov v skladu z določbami statuta in Pravil FF.

Vloga, oddana na študentski referat, se posreduje ustreznemu oddelku oziroma kooordinaciji interdisciplinarnega študijskega programa v mnenje. (Po vsebinski plati ustrezni strokovni organ odloča o ustreznosti listin, oziroma o postopku formaliziranja neformalne izobrazbe in praktičnih izkušenj.) Odločitev na predlog oddelka poda Odbor za študentska vprašanja.

5. Pogoji za napredovanje po programu (usklajeni s 124. členom Statuta Univerze v Ljubljani)

- **pogoji za napredovanje iz letnika v letnik:**

za napredovanje iz prvega v drugi letnik prvostopenjskega študijskega programa mora študent oz. študentka opraviti študijske obveznosti za 1. letnik v tolikšnem obsegu, da doseže 90 odstotkov KT, predpisanih s predmetnikom in posameznimi učnimi načrti za prvi letnik, v obsegu 54 od 60 KT;

V primeru izjemnih okoliščin (določenih v Statutu UL, 125. člen) pa se lahko na podlagi rešene prošnje vpišejo v višji letnik tudi tisti študentje, ki so opravili 85 odstotkov obveznosti (torej dosegli 51 KT). O tem vpisu odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje, pri čemer lahko oddelek poda posvetovalno mnenje.

Manjkajoče obveznosti morajo biti opravljene do vpisa v naslednji, višji letnik.

Za napredovanje v višji (2.) letnik mora študent opraviti študijske obveznosti v tolikšnem

obsegu, da doseže 90 odstotkov KT, predpisanih s predmetnikom (54 od 60 KT) za posamezni letnik. V primeru izjemnih okoliščin (določenih v Statutu UL, 125. člen; v 125. členu Statuta Univerze v Ljubljani je kot izjemno opredeljeno: materinstvo, daljša bolezen, izjemne družinske in socialne okoliščine, priznan status osebe s posebnimi potrebami, aktivno sodelovanje na vrhunskih strokovnih, kulturnih in športnih prireditvah, aktivno sodelovanje v organih univerze), pa se lahko na podlagi rešene prošnje vpišejo v višji letnik tudi tisti študentje, ki so opravili 85 odstotkov obveznosti (torej dosegli 51 KT). O tem vpisu odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje, pri čemer lahko oddelek poda posvetovalno mnenje. Manjkajoče obveznosti morajo biti opravljene do vpisa v naslednji, višji letnik.

6. Pogoji za ponavljanje letnika

V skladu s 125. členom Statuta Univerze v Ljubljani ima študent, ki ni opravil vseh študijskih obveznosti za vpis v višji letnik, določenih s študijskim programom, možnost, da v času študija enkrat ponavlja letnik, če izpolnjuje s študijskim programom določene pogoje za ponavljanje. Pogoje za ponavljanje letnika in pogoje za podaljšanje statusa študenta opredeljujejo Statut Univerze v Ljubljani, Pravila Filozofske fakultete in Izpitni red Filozofske fakultete.

Študentom glede usmerjanja v različne smeri študija, izbire posameznih modulov znotraj študijskih programov in drugih vprašanj, povezanih s študijem, svetujejo predstavniki študentov, tutorji, mentorji posameznih letnikov ter drugi sodelavci Oddelka za slovenistiko v okviru govorilnih ur.

7. Pogoji za dokončanje študija

Za dokončanje slovenističnega dvodisciplinarnega študija mora študent oz. študentka opraviti vse obveznosti, ki jih določajo študijski programi in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 90 KT.

Kandidat v zadnjem semestru študija izdela zaključno pisno diplomsko delo in ga zagovarja pred mentorjem – ta je lahko katerikoli izmed učiteljev – in študenti.

Celotni študij pa se zaključi šele potem, ko je študent na obeh izbranih disciplinah opravil vse obveznosti, kot jih določata študijska programa in učni načrt posameznih predmetov, v skupnem obsegu 180 KT.

8. Prehodi med študijskimi programi

Prehodi so možni med študijskimi programi iste stopnje, torej 1. stopnje.

Prehodi so možni med študijskimi programi:

- ki ob zaključku študija zagotavljajo pridobitev primerljivih kompetenc;
- med katerimi se lahko po kriterijih za priznavanje prizna vsaj polovica obveznosti po Evropskem prenosnem kreditnem sistemu iz prvega študijskega programa, ki se nanašajo na

obvezne predmete drugega študijskega programa.

Študent oz. študentka se lahko vključi v višji letnik drugega študijskega programa, če mu je v postopku priznavanja zaradi prehoda priznanih vsaj toliko in tiste kreditne točke, ki so pogoj za vpis v višji letnik javnoveljavnega študijskega programa.

Za prehod med programi se ne šteje vpis v začetni letnik študijskega programa.

Pri prehodih se lahko priznavajo:

- primerljive študijske obveznosti, ki jih je študent/-tka opravil/-a v prvem študijskem programu;

- neformalno pridobljena primerljiva znanja.

Predhodno pridobljena znanja študent/-tka izkazuje z ustreznimi dokumenti.

V skladu s 5. členom Meril za prehode med študijskimi programi lahko študenti prehajajo tudi iz univerzitetnih (nebolonjskih) študijskih programov, sprejetih pred 11. 6. 2004, na bolonjske študijske programe, pri čemer je prehod mogoč:

- le med študijskimi programi istih disciplin in

- če od kandidatovega zadnjega vpisa na univerzitetni študijski program, s katerega prehaja, nista minili več kot 2 leti, vendar pa najkasneje do konca študijskega leta 2015/2016.

O izpolnjevanju pogojev za prehod in priznavanju obveznosti, na podlagi individualne prošnje kandidata/-tke in dokazil o opravljenih obveznostih, odloča pristojni organ fakultete na predlog oddelka po postopku, ki je določen v Statutu UL.

V primeru, da ima študent/-tka opravljene obveznosti na tuji visokošolski instituciji, vloži vlogo za priznanje v tujini opravljenega izobraževanja na predpisanem obrazcu v skladu z Zakonom o vrednotenju in priznavanju izobraževanja in veljavnim pravilnikom. Vlogi priloži predpisane dokumente.

9. Načini ocenjevanja

Načini ocenjevanja oziroma načini preverjanja znanja so določeni za vsak predmet posebej v učnih načrtih (npr.: ustni /pisni izpiti, kolokviji, eseji oziroma seminarske naloge, dnevniki, praktične naloge oziroma izdelki, projekti, reševanje realnih problemov, reševanje odprtih nalog/problemov, vrstniško ocenjevanje, portfolio ipd.).

Pri ocenjevanju se uporablja naslednja ocenjevalna lestvica, ki je skladna s Statutom univerze v Ljubljani:

- 10 - (odlično: izjemni rezultati z zanemarljivimi napakami),
- 9 - (prav dobro: nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami),
- 8 - (prav dobro: solidni rezultati),
- 7 - (dobro: dobro znanje, vendar z večjimi napakami),
- 6 - (zadostno: znanje ustreza minimalnim kriterijem);
- 5 - (nezadostno: znanje ne ustreza minimalnim kriterijem).

10. Predmetnik študijskega programa

1. semester									
Zap. št.	Učna enota	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
		Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.			
	Fonetika in fonologija slovenskega knjižnega jezika	30		15			45	90	3
	Družbene razsežnosti slovenskega jezika	30					60	90	3
	Uvod v študij slovenske književnosti	30		15			75	120	4
	Slovenska književnost 19. stoletja	30	30				90	150	5
SKUPAJ		120	30	30			270	450	15
DELEŽ		26,6 %	6,7 %	6,7 %			60 %	100	

2. semester									
Zap. št.	Učna enota	Kontaktne ure					Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
		Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.			
	Morfologija slovenskega knjižnega jezika	30		15			45	90	3

	Uvod v študij slovenske književnosti			15			15	30	1
	Svetovna književnost	60					90	150	5
	Izbirni strokovni predmet*	15	15				60	90	3
	Izbirni strokovni predmet*	30					60	90	3
SKUPAJ		135	15	30			270	450	15
DELEŽ		30 %	3,3 %	6,7 %			60 %	100 %	

*Študent izbere 2 jezikoslovna strokovna izbirna predmeta v poletnem semestru.

2. semester: Izbirni strokovni predmeti									
Zap. št.	Učna enota	Pred.	Sem.	Kontaktne ure			Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS
				Vaje	Klinične vaje	Druge obl. š.			
	Uvod v študij jezika	15	15				60	90	3
	Tvorjenje in razumevanje besedil	30					60	90	3
	Socialne zvrsti slovenskega jezika	30					60	90	3
	Uvod v pragmatiko	30					60	90	3
	Pravorečna in pravopisna norma slovenskega knjižnega jezika	15		30			45	90	3
	Besedilna fonetika slovenskega knjižnega jezika	15		30			45	90	3
	Uvod v analizo diskurza	15		15			60	90	3
SKUPAJ		90	30				240	360	12
DELEŽ		25 %	8,3 %				66,7 %	100 %	

SKUPAJ	120		15			225	360	15
DELEŽ	33,3 %		4,2 %			62,5 %	100 %	

5. semester										
Zap. št.	Učna enota	Kontaktne ure				Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS		
		Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje				Druge obl. š.	
	Leksikologija	30		15			45	90	3	
	Sodobni slovenski roman	30					105	150	5	
	Sodobna slovenska dramatika	30					60	90	3	
	Sodobna slovenska poezija	30					60	90	3	
	Splošni izbirni predmet								3	
SKUPAJ		120		15			225	360		
DELEŽ		33,3 %		4,2 %			62,5 %	100 %		

6. semester										
Zap. št.	Učna enota	Kontaktne ure				Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS		
		Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje				Druge obl. š.	
	Pregled zgodovine slovenskega jezika	30					90	120	4	
	Slovenska frazeologija	30					60	90	3	

	Sodobni slovenski roman		15				105	150	5
	Izbirni strokovni predmet*	15/30	-/15	15/30			45/60	90	3
	Diplomsko delo						90	90	3
	SKUPAJ	60/75/90	15/30	15/30			180/	300	10
	DELEŽ	20/25/30 %***	5/10 %	5/10 %			60/65 %	100 %	

*Študent izbere 1 jezikoslovni predmet v poletnem semestru.

**Zaradi različnega števila ur pri predavanjih, seminarjih in vajah pri izbirnih predmetih so navedeni po dve/tri številki/e.

6. semester: Izbirni strokovni jezikoslovni predmeti										
Zap. št.	Učna enota	Kontaktne ure				Sam. delo študenta	Ure skupaj	ECTS		
		Pred.	Sem.	Vaje	Klinične vaje				Druge obl. š.	
	Strokovno besedilo	15		30			45	90	3	
	Jezikovna norma in jezikovna kultura	30					60	90	3	
	Slovenska narečja		15	15			60	90	3	
	Digitalni jezikovni viri za slovenščino	15	15				60	90	3	
	Slovenščina kot drugi in tuji jezik	30	15				45	90	3	
	Poglavja iz slovnice – slovarski vidik	30	15				45	90	3	
	Uvod v psiholingvistiko	30	15				45	90	3	
	Poimenovalna tipologija	30	15				45	90	3	
	Poglavja iz slovenske zgodovinske slovnice	15	15	15			60	90	3	

	Poglavja iz zgodovine slovenskega glasoslovja		15	15			60	90	3
	Umetnostno besedilo in umetnostni jezik	30	15				45	90	3
SKUPAJ		225	15	75			210	360	12
DELEŽ		16,67 %	4,2 %	20,9 %			58,3 %	100 %	

10. Podatki o možnostih izbirnih predmetov in mobilnosti

Ker študijski program ne vsebuje usmeritev, lahko študent predmete izbira glede na lastne interese oz. znanje, ki ga želi poglobiti.

Mobilnost

Študent lahko v okviru programov Socrates-Erasmus, CEEPUS in meddržavnih štipendij del študija, primerljiv z matičnim študijskim programom, opravi tudi v tujini.

11. Kratka predstavitev posameznega predmeta

11.1 Obvezni strokovni predmeti 1. letnika

***Fonetika in fonologija slovenskega knjižnega jezika* (3 ECTS)**

Vsebina: Osnovne značilnosti in zakonitosti govorne sodobne slovenščine s poudarkom na knjižni izreki, osnove fonetike in fonologije, od artikulacije glasov do njihove raznolike realizacije. Posebna pozornost je namenjena spoznavanju glasoslovne strukturiranosti (strukturalna teorija) slovenskega (knjižnega) jezika (razmerje glas – fonem; strukturiranost slovenskega zloga; sistem fonemov in njihove variante; fonetična prozodija; razmerje med naglasom in poudarkom; pridobivanje in obdelava posnetkov, instrumentalna glasoslovna analiza, percepcija govora).

Posebnosti: avdio-vizualne predstavitve, spoznavanje instrumentalnega merjenja, vaje v fonolaboratoriju.

Metode poučevanja: predavanja, individualne naloge, sodelovalno učenje / poučevanje, aktivno (refleksivno) poučevanje, portfolio konference, laboratorijske vaje, skupno analitično pregledovanje avdio-vizualnih posnetkov

***Družbene razsežnosti slovenskega jezika* (3 ECTS)**

Vsebina: Kvantitativna in kvalitativna opredelitev slovenske jezikovne skupnosti v Sloveniji, v sosednjih državah, v izseljenstvu ter drugih jezikovnih skupnosti v Sloveniji. Identifikacijske vloge (slovenskega) jezika. Formalnopravni vidiki urejanja statusa slovenskega jezika in drugih jezikov v Sloveniji. Slovenščina kot drugi/tuji jezik. Slovenski jezik v stiku z drugimi jeziki. Spremenljivost in prilagodljivost slovenskega jezika glede na sporazumevalne potrebe in navade posameznih govorcev in družbenih skupin v slovenski jezikovni skupnosti. Kritični pretres pojmovanja socialnih zvrsti slovenskega jezika. Družbene okoliščine pojmovanja, vrednotenja sestavin jezika in jezikovnega normiranja.

Povezanost jezika in ideologije. Slovensko jezikovno načrtovanje in jezikovna politika: temeljni pojmi, naloge in ustanove.

Metode poučevanja: Predavanja.

Morfologija slovenskega knjižnega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Razmejitev pojmov morfologija in oblikoslovje. Izrazna podoba in vloga posameznih morfemov. Morfemi kot nosilci slovarskih in skladenjskih kategorialnih lastnosti.

Opredelitev kategorialnih lastnosti kot pogoja za realizacijo stavčnih členov in s tem oblikovanja temeljne stavčne strukture kot enote besedila. Stalnost stavčnočlenskih vlog kot pogoj za stalnost kategorialnih lastnosti in s tem odprto, dinamično stalnost besednih vrst. Vpliv spremembe kategorialne lastnosti na prehod ene skladenjske vloge v drugo in s tem ene besedne vrste v drugo. Kategorialne lastnosti kot podlaga za razmejitev besednih vrst na stavčnočlenske in nestavčnočlenske.

Tipologija nestavčnočlenskih besednih vrst na podlagi denotata. Medmeti in členki kot modifikatorji uslovarjenega govornega dejanja, predložna in vezniška beseda v vlogi izražanja razmerij v jeziku.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje.

Uvod v študij slovenske književnosti (5 ECTS)

Vsebina: Navaditi študenta na samostojni študij: na branje besedil, na obiskovanje knjižnic, na iskanje literature po katalogih, bibliografijah in leksikonskih pomagalih, izpisovanje in izdelavo lastne bibliografske zbirke, zapisovanje na predavanjih, referatno in izpitno strategijo ter retoriko. Oblikovanje povzetka (leposlovnega in strokovnega dela), zapisnika predavanja, literarne kritike, recenzije, tekstne kritike, interpretacijskega eseja in analize, vse kot pripravo na pisanje diplomskega dela. Študentu naj pomaga najti pravo mesto literarne vede med humanističnimi znanostmi, opredeliti njen odnos do jezikoslovja, razmejiti slovensko literarno vedo od primerjalne, napraviti jasno mejo med pisanjem leposlovja in proučevanjem le-tega ter ga usmeriti v razmislek o smislu in funkciji literature in literarne vede. Poglavlja: Orodja in postopki (metode) ter terminologija literarne vede, posebej še slovenske, njen nastanek in organiziranost na filozofski fakulteti, akademiji in inštitutih. Poglavitna dela stroke: literarne teorije, zgodovine, monografije. Tehnika strokovnega pisanja: kako segmentirati spis, kako citirati, vrivati v citat svoje pripombe in izpuščati iz citata, kako sestaviti opombe, seznam literature, stvarno kazalo, grafikone in tabele. Kakšen naj bo tipkopis, kako oblikovati besedilo z računalnikom, kako lektorirati, korigirati in tehnično urediti rokopis. Temelji tipografije. Delo na računalniku: iskanje bibliografskih podatkov ter podatkovnih zbirk, pregledovanju ponudbe na svetovnem spletu, hipertekst in drugi standardi za digitalni zapis literarnih in literarnovednih besedil

Metode poučevanja: Predavanja z diskusijo, vaje. Domače naloge, njihova predstavitev v razredu. Strokovne ekskurzije v knjižnice, arhive, rojstne kraje piscev ipd.

Slovenska književnost 19. stoletja (5 ECTS)

Vsebina: Pregled slovenske književnosti 19. stoletja (na ozadju nacionalne zgodovine, primerjalno z ostalimi Slovani) od Jarnika do moderne. Poezija (Jarnik, Prešeren, Stritar, Aškerc ...), proza (Cigler, Trdina, Jurčič, Kersnik, ... Govekar), drama (Levstik, Jurčič, Stritar, Vošnjak); roman (zgodovinski, izvorni), povest (zgodovinska, kmečka), novela, različne pesniške in dramske vrste. Razsvetljenstvo, romantika, realizem na Slovenskem in vprašljivost literarnih periodizacij. Avstrijski državni okvir, nacionalno vprašanje, jugoslovanstvo. Idejna nasprotja: staro-, mladoslovenci; klerikalci, liberalci, socialisti; domačijstvo-svetovljanstvo; različni literarni programi. Časopisje in založništvo.

Posebnosti: Strokovne ekskurzije v knjižnice, arhive, rojstne kraje piscev ipd.

Metode poučevanja: Predavanja z diskusijo, vaje. Domače branje literarnih del.

Svetovna književnost (5 ECTS)

Vsebina: Sintetičen pregled književnosti starega Orienta, antike (grške in rimske), evropske srednjeveške književnosti, renesančne, baročne-klasicistične, razsvetljenske, predromantične in romantične, književnosti realizma, naturalizma, nove romantike, dekadence, simbolizma, modernih smeri 20. stol., ekspresionizma, eksistencializma, modernizma, postmodernizma. Njihova družbenozgodovinska podlaga, duhovnozgodovinske značilnosti in literarnoestetske poteze. Spoznavanje kanonskih del svetovne književnosti.

Metode poučevanja: Predavanja.

11. 1. 1 Izbirni strokovni predmeti 1. letnika

Uvod v študij jezika (3 ECTS)

Vsebina: Seznanitev s temeljnimi dejavnostmi jezikoslovja kot stroke in znanosti, posebej slovenističnega jezikoslovja v slovenskem prostoru in zunaj njega. Položaj slovenistike in njena organiziranost v slovenski državi in zunaj nje v okviru slovenskih manjšin ter v tujini, razvoj univerzitetne slovenistike, spreminjanje njene vsebine in stanje danes – organizacijsko in vsebinsko, jezikovni priročniki, njihova hierarhizacija in uporabnost za študij in raziskovanje jezika (slovarji, spletni viri: besedilni korpusi), jezikoslovna literatura (pridobivanje bibliografskih podatkov; slovnice, revije, zborniki).

Posebnosti: Ogled delovanja jezikoslovnih institucij.

Metode poučevanja: Predavanja in seminar. Obisk katere od jezikoslovnih institucij (od raziskovalnih npr. Inštitut Frana Ramovša za slovenski jezik; od izobraževalno-raziskovalnih npr. ena od slovenistik na drugi univerzi).

Pravorečna in pravopisna norma slovenskega knjižnega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Opredelitev temeljnih prvin, ki vplivajo na tričlenskost knjižnojezikovne norme z upoštevanjem razločevalnosti norme govorjene besede glede na pisno. Spoznavanje in kritično vrednotenje razmerij med temi prvinami pri uzakonjanju (kodificiranju) norme knjižnega jezika. Normativne prvine pisnega in govorjenega knjižnega izraza – poskus opredelitve glede na knjižnojezikovno tričlenskost. Mesto norme knjižnega jezika v opredelitvi pojma jezikovna kultura.

Posebnosti: Preverjanje govorne in pisne norme na besedilnem gradivu z upoštevanjem možnosti solcialno- in funkcijskozvrstne stilistike.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje.

Tvorjenje in razumevanje besedil (3 ECTS)

Vsebina: Teorije razumevanja in tvorjenja besedila. Opis postopkov procesov razumevanja in tvorjenja izrekov ter besedila. Jezikovna produkcija in njen odnos do razumevanja. Vloga bralca/poslušalca pri interpretaciji besedila. Psihološki modeli branja in poslušanja. Pisanje in oblikovanje pisnega besedila. Kognitivni modeli pisanja. Odnos med avtorjem besedila in njegovim naslovnikom. Vloga konteksta pri tvorjenju in razumevanju besedila

Metode poučevanja: Predavanja.

Socialne zvrsti slovenskega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Delitev socialnih zvrsti slovenskega jezika v Slovenski slovnici in Slovenskem pravopisu na knjižne in neknjižne. Teoretična podlaga za tako delitev. Pregled še nekaterih drugih pristopov, in sicer poleg strukturalističnega še genetskojezikoslovnega, sociolingvističnega, pragmatičnega in variantnojezikoslovnega. Terminologija obravnavanih pristopov. Vzroki za nastanek socialnih zvrsti oz. variant govorjenega jezika. Vprašanje socialnozvrstnosti slovenskih narečij. Zunajjezikovni dejavniki za nastanek slovenskih narečij in sodobna klasifikacija. Spoznavanje pojmov: narečna skupina, narečje, krajevni govor ter uveljavljenih domačih in mednarodnih terminov s področja dialektologije. Raba in

vrednotenje posameznih socialnih zvrsti. Pregled transkripcij govornega jezika in zapisovanje le tega v poenostavljeni transkripciji.

Posebnosti: Uvajanje v terensko delo. Osvojitve najosnovnejših tehnik snemanja in prepisovanja govora

Metode poučevanja: Predavanja, samostojni študij po obvezni in priporočeni literaturi.

Uvod v pragmatiko (3 ECTS)

Vsebina: Pragmatično jezikoslovje (pojem okoliščin, govornega položaja). Vpliv filozofskih tradicij na nastanek te discipline. Teorija govornih dejanj (delna dejanja, neposredno/posredno govorno dejanje, konvencionalna jezikovna znamenja kot pokazatelji ilokucijskega dejanja, posrečenost in uspešnost govornega dejanja, niz govornih dejanj, razvrstitev govornih dejanj pri različnih avtorjih). (Dobesedni) pomen in smisel (sporočeni pomen) besedila. Pojem sporazumevalne zaslepitve. Teorija Gricea ("sodelovalno načelo" in sklepanja) in Leecha (načelo vljudnosti) ter drugih avtorjev. Proces izbiranja jezikovnih in nejezikovnih sredstev.

Posebnosti: Prenesejo vsebine v praktično delo z besedili: pri tvorbi in vrednotenju lastnih in tujih besedil, pa tudi pri analiziranju besedilnih posegov lektorjev/naročnikov/urednikov ipd.

Metode poučevanja: Predavanja.

Besedilna fonetika slovenskega knjižnega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Obravnava in usvojitve osnovnih značilnosti ter zakonitosti besedilne fonetike govorne slovenščine s poudarkom na knjižni izreki. Seznanjanje z osnovnimi pravili stavčne intonacije, smiselne členitve besedil (premori) in poudarjanja (stavčna prozodija; razmerje med naglasom in poudarkom). Spoznavanje pridobivanja in obdelave posnetkov za nadaljnjo kritično vrednotenje različnih tipov besedil in govorcev s pomočjo instrumentalne glasoslovne analize in percepcije govora.

Posebnosti: Instrumentalna obdelava in analiza posnetkov (Cool Edit, Praat...) Uporaba različnih računalniških programov za predstavitev avdio-vizualnih posnetkov in lastnih ugotovitev (PPT, Real Media Player; DVD-snemalnik, avdiosnemalniki ...) Sposobnost branja fonetično-fonološke literature in lastne interpretacije slišane ter prebranega (pisanje seminarja in strokovnih člankov).

Metode poučevanja: Predavanja, seminarji, individualne naloge, sodelovalno učenje / poučevanje, aktivno (refleksivno) poučevanje, portfolio konference, laboratorijske vaje, simulacije, nastopi, skupno analitično pregledovanje avdio-vizualnih posnetkov.

Uvod v analizo diskurza (3 ECTS)

Vsebina: Razumevanje koncepta diskurza, analiza diskurza, pristopi k analizi diskurza, in sicer analiza govornih dejanj, interakcijska sociolingvistika, etnografija komunikacije, pragmatični pristop, konverzijska analiza in variacijski (sociolingvistični) pristop.

Metode poučevanja: Predavanja in seminar.

11. 2 Obvezni strokovni predmeti 2. letnika

Skladnja slovenskega knjižnega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Strukturna in pomenska skladnja. Pojem pomenske podstave povedi (propozicija) in njene prvine. Stavke. Tipologija stavka. Stavčni členi. Poved (eno-, večstavčna poved). Prozodične lastnosti povedi (stavčna fonetika). Prvine nadpovedne skladnje. Navezovanje v besedilu. Besedni red.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje.

Zgodovina slovenskega knjižnega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Metodologija raziskav knjižnega jezika, pridobivanje in interpretacija podatkov. Dejavniki in prvine sodobne jezikovne situacije v primerjavi z zgodovinskimi etapami jezikovnih situacij. Vprašanje njihove rekonstrukcije z besedilnimi viri in posrednimi sporočili o rabi jezika. Periodizacija razvoja knjižnega jezika. Problem nastanka knjižnega jezika s sopostavitvijo različnih teorij. Razvoj knjižnega jezika kot jezikovnega sistema. Razvoj pisne in govorne razsežnosti knjižnega jezika. Zgodovina knjižnega jezika z vidika njegovih družbenih vlog ter prestižnosti. Sredotežnostne in sredobežnostne silnice slovenskega knjižnojezikovnega prostora. Zgodovinska večjezičnost slovenskega prostora. Razvoj knjižnega jezika z jezikovnozvrstnega, besedilnovrstnega ter slogovnega vidika. Razvoj in vloga umetnostnega jezika. Pregledna in problemska zgodovina knjižnojezikovnega opisovanja in predpisovanja, temeljnih priročnikov – slovarjev in slovnice – glede na cilj, metodologijo nastanka ter naslovnike

Metode poučevanja: Predavanja.

Besedotvorje slovenskega knjižnega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Opredelitev temeljnih pojmov besedotvorja. Z izrazno ravno tvorjenk vzpostavitev razmerja z morfologijo, s tvorbeno-pretvorbenimi postopki pa tako s funkcijsko (strukturno) kot pomensko skladnjo; temeljna vloga zaimkov in glagolskih primitivov (proverbov) – leksikalnih prvin po pretvorbenem postopku v tvorjenki z obrazilno vrednostjo. Stopnje tvorjenosti z zajetjem vzporedne tvorbe. Tipološka dvojnost besedotvornega pomena: (a) kategorialnost – ustreznost besedotvornega pomena propozicijskim sestavinam potencialne stavčne povedi in s tem njegova številčna in pomenska določenost – transpozicijske in mutacijske tvorjenke, (b) splošnost (nekategorialnost) – predvsem modifikacijske tvorjenke.

Tipologija kratičnosti po različnih parametrih od medjezikovnih do znotrajjezikovnih.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje.

Besediloslovje (3 ECTS)

Vsebina: Spoznavanje razmerij med jezikovnimi, besedilnimi in sporazumevalnimi normami v slovenskem sporazumevalnem prostoru. Pojmovanje stilistične ustreznosti besedila kot pragmatično-sociolingvistične kategorije. Pregled teoretičnih modelov, povezanih z besediloslovjem. Kratka zgodovina besediloslovja, predvsem v razmerju z jezikoslovjem. Procesualna in kognitivna narava besedilnega sporazumevanja. Različne opredelitve besedilnosti. Kriteriji besedilnosti s težo na koheziji in koherenci. Besedilno pomenoslovje, z izpostavitvijo razlike med virtualnim in aktualnim pomenom, različnih oblik vzpostavljanja in delovanja reference in prepletanju jezikovnih in nejezikovnih dejavnikov pri oblikovanju/razumevanju besedila. Spoznavanje vpliva zunajjezikovnih dejavnikov na oblikovanost besedila. Besedilnoslovna analiza za različne aplikativne namene – ob avtentičnih primerih besedil.

Metode poučevanja: Predavanja in vaje.

Uvod v literarno teorijo (4 ECTS)

Vsebina: Literarnost, pesniški jezik in »običajni« jezik, potujitev. Stil (obdobja, žanri, besedila) – kako ga opazovati. Zvočna ravnina stilne analize: osnove verzologije: ritem, metrum, metrično krepki in šibki položaji; verzni prestop; stopice, naglasni verz, zlogovno-naglasni verz, svobodni verz; kitica, sonet. Rima, asonanca, aliteracija, paronomazija. Zvočna simbolika (»zven« in »pomen«). Besedna, pomenska in skladijska ravnina stilne analize: ponavljalne figure (geminacija, anafora, refren); metafora in primera; metonimija in sinekdoha; simbol in alegorija; ironija, hiperbola, litota; ogovorne figure (apostrofa, eksklamacija, retorično vprašanje); stopnjevanje, paralelizem, antiteza; inverzija in druge skladijske figure. Ubeseditveni načini: opis, pripovedno poročanje, samogovor in dvogovor. Zgradba literarnega besedila: zunanja zgradba; verz/proza; razmerje med dolžino besedila in njegovo strukturo. Subjekt besedila in avtor: lirski subjekt, pripovedovalec, dramski subjekt. Perspektiva (gledišče). Motiv in tema. Predstavljeni prostor in čas. Literarne osebe, njihove

funkcije v zgodbi. Pripovedno besedilo: fabula (zgodba) in siže (pripoved), dogajalni ritem; tipi pripovedovalcev (in fokalizacij); dialoškost med pripovedovalcem in literarnimi osebami. Dramsko besedilo: vloge dialoga (dogajalna, karakterizacijska, tematska); besedilo in uprizoritev. Pesemsko besedilo: razmerje med lirskim subjektom, temo, motivom in verzom; so- in protipostavljanje elementov (glasovnih, skladenjskih, pomenskih). - Na seminarju se teoretična spoznanja uporabijo v praktičnem analiziranju pripovednih, dramskih in pesemskih literarnih besedil.

Posebnosti: Predmet se izvaja v dveh semestrih.

Metode poučevanja: Predavanja in seminarsko delo z diskusijo in drugimi dejavnimi metodami dela (npr. delo v dvojicah/skupinah, okrogle mize).

Slovenska proza 1900–1950 (5 ECTS)

Vsebina: Predmet enakopravno in od generacije do generacije izmenjaje obravnava vse prozne žanre in oblike (balada, avtobiografski roman, zgodovinska povest ...), posamezne klasične (Cankar, Tavčar, Kveder, Bartol, Kozak, Kraigher, Bevk ...) in minorne, vendar v zgodovini vplivne avtorje (Malovrh, Rehar, Urbanija ...), obdobja in smeri ... Pri žanrskem pristopu si predmet dovoli poseči v čas nazaj in celo v sodobnost ter tako pokazati na ustvarjalno in recepcijsko kontinuiteto. Najobsežnejši žanrski korpusi na Slovenskem so zgodovinska in kmečka povest, ženski, rodbinski, ljubezenski roman, pustolovska, skrivnostnostna, znanstvenofantastična povest, v kratki prozi koledarska zgodba, ki vsak vsebuje vrsto žanrskih tipov. Posebej močno so se žanri pojavljali v mladinski in trivialni literaturi. V ospredju sta literarnosociološka in -psihološka perspektiva, ki pokažeta vpetost literarne produkcije v nacionalne reprezentativne mehanizme in dopolnjujočo razvedrilno funkcijo književnosti. Bolj kot avtorji in njihova posamezna dela so predmet analize skupine snovno in formalno sorodnih del.

Metode poučevanja: Predavanja (z diskusijskimi ekskurzi). Teme, ki se jih predavanja ne utegnejo dotakniti, je študent dolžan preštudirati po eni izmed zgodovin slovenskega slovstva in po seznamu obvezne študijske literature k temu predmetu. Predavanja in vaje so le v pomoč pri pretežno samostojnem študiju področja.

Slovenska dramatika 1900–1950 (3 ECTS)

Vsebina: Zgoščen pregled razvoja slovenske dramatike v prvi polovici 20. stoletja. Natančno se prikaže celoten dramski opus začetnika moderne slovenske dramatike Ivana Cankarja, ustavi pa se tudi pri O. Župančiču, E. Kristanu, Z. Kveder, F. S. Finžgarju, C. Golarju, A. Kraigherju, A. Novačanu. Sledi prikaz temeljnih značilnosti dramatike ekspresionizma in vprašanje, v kolikšni meri se te značilnosti kažejo pri M. Jarcu, F. Bevku, S. Majcnu, A. Remcu, I. Preglju, A. Leskovcu in S. Grumu. Prikaz dramatike socialnega realizma se osredotoča zlasti na dramski opus I. Potrča in B. Krefta ter specifičen razvoj in vlogo

dramatike v času NOB. Analiza in interpretacija posameznih del ob izbranih odlomkih izpostavljata slogovne značilnosti, žanrsko raznolikost, tipologijo dramskih oseb, motivna in tematska jedra (hlapci, Lepa Vida, celjski grofje, mesto Goga, dolina šentflorjanska) ..., pa tudi uprizoritve in kritiške odmeve. Ob tem prikaže, kako so se spreminjale vrednostne sodbe, interpretacije in uprizoritvene prakse Cankarjevih dram in Grumovega Dogodka v mestu Gogi ter različne kasnejše medbesedilne navezave in aktualnost za današnji čas.

Metode poučevanja: Predavanja, v katerih se razlaga prepleta z branjem in analizo dramskih besedil. Izbrani odlomki dramskih besedil, razdeljeni na predavanjih, spodbujajo diskusijo s študenti. Samostojno branje leposlovja za izpit.

Slovenska poezija 1900–1950 (3 ECTS)

Vsebina: Razlaga literarnozgodovinskih pojmov in konkretizacija z avtorskimi poetikami: dekadenca (Župančič, Cankar, Gradnik), impresionizem (Murn, Kette, Župančič, Kosovel), simbolizem (Kette, Župančič), futurizem (Podbevšek), ekspresionizem (Kosovel, Jarc, A. Vodnik, Bevk, Gradnik, Seliškar, Vodušek, Balantič), konstruktivistična varianta avantgarde (Kosovel), socialni realizem (Seliškar, Klopčič, Gruden), nova stvarnost (Vodušek, Kocbek, Hribovšek, Torkar) in medvojno pesništvo (Župančič, Udovič, Minatti, Kocbek). Spregledana sočasna ustvarjalnost pesnic V. Jeraj, K. Šuler, L. Poljanšek, F. Trojanšek, V. Albreht, A. Černež, A. Gale, L. Šorli, V. Taufer in L. Novy. Pregled prelomnih filozofskih, nazorskih in estetskih sprememb, sočasnega prepleta in zaporedja literarno razvojnih faz moderne, med svetovnjima vojnama in medvojnega časa. Literarna besedila se osmišljajo na ozadju domačega in evropskega politično-kulturnega konteksta, medliterarnih stikov, funkcijsko omejenega literarnega in razširjenega žanrskega sistema.

Metode poučevanja: Predavanja z diskusijo, domače branje literarnih del.

1. 3 Obvezni strokovni predmeti 3. letnika

Leksikologija (3 ECTS)

Vsebina: Ločevanje med pojmi (a) (izrazna) beseda – leksem oz. slovarska beseda, (b) denotativni, konotativni in pragmatični (leksikalizirani) pomen; razčlenjevanje uslovarjenih pragmatičnih funkcij jezika tudi kot podlaga sociolingvističnih interpretacij. Prepoznavanje različnosti leksemov z vidika denotata (referenčne vsebine): (a) denotat s pomenom, določljivim s pomenskimi sestavinami (semi) – stavčnočlenske besedne vrste, (b) leksikalizirano govorno dejanje s potencialnimi leksikaliziranimi pragmatičnimi okoliščinami, (b₁) prvine govornega dejanja – prostor in čas, (c) razmerje v jeziku – predložna in vezniška beseda. Na podlagi sintagmatskih in paradigmatskih razmerij ugotavljeni pomenotvorni

postopki. V podstavi medleksemskih razmerij – pomembnega stilotvornega sredstva – predvsem paradigmatiki vidik.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje.

Pregled zgodovine slovenskega jezika (3 ECTS)

Vsebina: Razpad indoevropske jezikovne skupnosti in kasneje praslovanske. Praslovanščina in stara cerkvena slovanščina kot prednici SJ. Slovenski jezik med slovanskimi jeziki. Glasoslovne, naglasne in oblikoslovne značilnosti pozne praslovanščine. V obdobja (čas) umeščene glavne slovenske jezikovne spremembe. Delitev sprememb na splošnoslovenske in prostorsko omejene ter posledična narečna delitev slovenskega jezika. Pregled razvojev posameznih glasov, naglasov, oblik in skladov ter njihovo vključevanje v narečne sisteme. Spoznavanje sistemov sodobnih narečnih govorov kot vira za rekonstrukcijo zgodovine jezika ter sistemov zgodovinskih besedil kot pokazateljev stanja v določenem časovnem in prostorskem merilu.

Metode poučevanja: Predavanja, skupinsko delo.

Slovenska frazeologija (3 ECTS)

Vsebina: Frazeologija kot posebna jezikoslovna disciplina, posebej v slovenskem jezikoslovju - zgodovinski pregled in opis stanja danes. Pojasnitev razmerja med frazeologijo in paremiologijo. Oblikovne in pomenske posebnosti frazeoloških enot: merila za odmejitve avtomatiziranih (stalnih) besednih zvez od aktualiziranih (prostih); merila za nadaljnje notranje ločevanje stalnih besednih zvez na nefrazeološke in frazeološke – povezava s pojmom idiomatičnosti. Slovski viri za slovensko frazeologijo. Besedilotvorna funkcija frazemov: značilnosti in posebnosti rabe frazeologije v besedilih različnih funkcijskih zvrsti (zlasti v publicističnih in propagandnih besedilih ter umetnostnih besedilih).

Metode poučevanja: Predavanja, individualno vodeno delo.

Sodobni slovenski roman (5 ECTS)

Vsebina: Pregled sodobnega slovenskega romana od prvega sodobnega romana (D. Smole, *Črni dnevi in beli dan*, 1958), obravnava tudi predhodnike (npr. V. Bartola), preko modernističnih (L. Kovačič, Prišleki; N. Kokelj, Milovanje ...), eksistencialističnih (V. Zupan, Menuet za kitaro; J. Virk, Zadnja Sergijeva skušnjava), postmodernističnih (A. Blatnik, Plamenice in solze; G. Gluvić, Vrata skozi ...) in modificiranih tradicionalnih romanov (M. Tomšič, Oštrigeča; V. Moderndorfer, Tek za rdečo hudičevko ...) do najnovejših romanov tekočega leta. Literarnosmerna, žanrska, tematološka in stilna pestrost slovenskih romanov narekuje različne pristope k izbranim romanom; vsi pa so predstavljeni

tudi skozi branje odlomka. Predmet predstavlja tudi prezrte romane (npr. Z. Simčič, Človek na obeh straneh stene); izogiba se oznakam »zamejski« (kot v tradicionalnem poimenovanju npr. F. Lipuš, Boštjanov let; M. Sosič, Balerina, Balerina) in »izseljenski« roman (npr. T. Kramolc, Potica za navadni dan), saj predstavlja romane v enotnem kontekstu slovenskega romana. Posebej natančno se – deloma že na predavanjih, še posebej pa v seminarju – posveča najmlajšim romanom (1990–2005) in spremembam v njihovem ustroju v času t. i. poosamosvojitvene proze. - Analiza romana poteka tudi skozi duhovnozgodovinsko, receptivno-perceptivno, primerjalno in interpretativnosintetično prizmo, čemur je namenjeno predvsem delo v seminarju.

Metode poučevanja: Ustni izpit.

Sodobna slovenska dramatika (3 ECTS)

Vsebina: Zgoščen pregled razvoja slovenske dramatike v drugi polovici 20. stoletja. Pregled se začne z dramami, ki variirajo poetike predvojnega in vojnega časa (M. Mihelič, V. Zupan ...). Prikaže značilnosti drame absurda in poetične drame ter ugotovitve preverja pri konkretnih avtorjih in dramskih besedilih (J. Javoršek, P. Božič; D. Smole, G. Strniša, V. Taufer, I. Svetina). Opozori tudi na drame s poudarjenimi ludističnimi elementi (Jovanović, Jesih). Ob tem spremlja družbeno angažiranost dramatike, njene politične, moralne in socialne ideje (D. Smole, P. Kozak, D. Jančar, R. Šeligo, D. Jovanović, T. Partljič ...). Prikaže značilnosti drame v postmodernizmu (Jovanović, Svetina). V izbirnem seminarju se posebej natančno posveča najmlajšim dramskim besedilom, nastalim po letu 1990, in spremlja sprotno produkcijo (M. Zupančič, D. Potočnjak, E. Flisar, V. Möderndorfer ...). – V seminarskem delu tudi opazuje razvoj gledališč in kako se je spreminjala vloga in pomen dramskega besedila v gledališki uprizoritvi. Pri sodobnih avtorjih opozarja na tematske, motivne in slogovne navezave s starejšimi besedili ter na razumevanje dram v medkulturni povezanosti.

Posebnosti: Predavanja so obvezna in vredna 3 kt. Študentu, ki pri predmetu izbere še seminar, se predmet vrednoti s 7 kt.

Metode poučevanja: Predavanja, v katerih se razlaga prepleta z zgledi dramskih besedil in video ponazoritvami. - V izbirnem seminarju sodelovanje v diskusijah na osnovi prebrane predpisane literature, predstavitev seminarskih nalog ter skupen ogled in analiza gledališke uprizoritve ter primerjava z dramskim besedilom.

Sodobna slovenska poezija (3 ECTS)

Vsebina: Pregled sodobne slovenske poezije na ozadju družbenih premen, kulturnih paradig in literarnega življenja v 2. polovici 20. stoletja: graditeljska poezija 1. povojnega petletja (Župančič, Minatti, Krakar) objave medvojne poezije in zamolčani pesniki poražene strani (Balantič, Hribovšek); programski nastop in razcvet intimizma v 50. letih (Škerl, Kovič, Menart, Zlobec, Pavček, Minatti, Krakar); kritični eksistencializem od 1958 naprej (Zajc,

Taufer, Strniša, Vegri), v navezavi s simbolizmom in ekspresionizmom (Udovič, Kocbek), ultramodernizem, neoavantgarda, konkretna poezija 60. let (OHO, Geister, Zagoričnik, Kermauner, Hanžek), reizem in ludizem konca 60. in 1. polovice 70. let (Geister, Šalamun, Jesih, Dekleva, Svetina, Januš), retradicionalizacija in mitopoetike v 70. letih (Pavček, Kovič, Taufer, Makarovič, Košuta, Detela), socialno občutljivi neorealizem (Brvar, Fritz, Kuntner), novi esteticizem (Grafenauer, Novak, Svetina, Dekleva), uporniški punk (Babačić, Gluvić), postmodernizem (Jesih, Debeljak, Ihan, Šteger), razpršitev v osebne poetike in novi intimizem (Vidmar, Zupan, Semolič, Pikalo, Čučnik, Podlogar, Stupica). Pregled razvojnih faz, tokov in generacij znotraj modernizma, inovacije in razmerja do tradicije, Razumevalno branje in samostojna dešifracija pesniškega sporočila z analizo tematike, podobja, zgradbe, retorike, formalnih lastnosti in medbesedilnih zvez. – V izbirnem seminarju študentje oblikujejo, argumentirajo, govorno in pisno predstavijo lastno interpretacijo in vrednotenje izbranih besedil.

Posebnosti: Predavanja so obvezna in vredna 3 kt. Študentu, ki pri predmetu izbere še seminar, se predmet vrednoti s 7 kt.

Metode poučevanja: Predavanja z diskusijo, raziskovalni seminarji z govornimi nastopi. Domače branje literarnih del.

Diplomsko delo (3 ECTS)

Študent izdela diplomsko delo pod mentorstvom izbranega habilitiranega učitelja na Oddelku za slovenistiko. Delo se javno predstavi ob zaključku študija. Vsebovati mora uvod, delovno hipotezo, pregled teoretičnih izhodišč, gradivo in metode za analizo, interpretacijo rezultatov, sklep, navedbo uporabljene literature in virov.

1. 3. 1 Izbirni strokovni predmeti 3. letnika

Strokovno besedilo (3 ECTS)

Vsebina: Predstavitev zgodovine razvoja slovenskih strokovnih besedil, predstavitev oz. poglobitev poznavanja teorij komunikacijske kompetence (Dell Hymes, Eugenio Coseriu, Lyle F. Bachman) in natančnejša obravnava odvisnostnega razmerja (in posledic, ki izvirajo iz njega) med tvorjenjem/razumevanjem strokovnega besedila in poznavanjem/upoštevanjem značilnosti govornega položaja oz. socio- in psiholingvističnih danosti, predstavitev besedilotvornih zakonitosti in stilističnih postopkov nekaterih strokovnih besedil, obravnavanje različnih socialnozvrstnih teorij (slovenskega) jezika, še posebej tistih poglavij, ki se dotikajo strokovnega jezika, predstavitev značilnosti strokovnega izrazja in poimenovalnih postopkov.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje, individualno vodeni študij.

***Jezikovna norma in jezikovna kultura* (3 ECTS)**

Vsebina: Razmejitev pojmov norma – kodifikacija, norma – raba in pojmov jezikovna kultiviranost – jezikovno kultiviranje. Razmerje med normo, jezikovnim sistemom in rabo. Jezikovna zvrstnost: norma knjižnega jezika in neknjižnih zvrsti. Merila za oblikovanje knjižnojezikovne norme. Načini in viri normiranja (jezikovni korpus kot sodobni jezikoslovni vir). Načela jezikovne »pravilnosti« - argumenti za in proti. Razvoj jezikovne norme slovenskega knjižnega jezika in načela sodobne slovenske knjižnojezikovne norme. Temeljni jezikovnokulturni pojmi: purizem, antipurizem, jezikovno načrtovanje (jezikovna kultura in jezikovna politika: akcija Slovenščina v javnosti, zakon o jeziku). Jezikovna kultura v vlogi kritičnega vrednotenja knjižnojezikovne norme, zlasti njene kodifikacije. Vloga lektoriranja besedil v okviru jezikovnokulturnih prizadevanj v slovenskem prostoru.

Metode poučevanja: Predavanja.

***Slovenska narečja* (3 ECTS)**

Vsebina: Spoznavanje osnovnih značilnosti narečnih skupin oz. narečij na vseh jezikovnih ravneh v odnosu do slovenskega knjižnega jezika (sinhron pogled) ob izbranih narečnih besedilih. Poudarek je na: (ne)tonemskosti, diftongih, posebnih narečnih glasovih, osnovnih posebnostih pri končniških in besedotvornih morfemih, prevzeti in ožjenarečni leksiki, posebnostih pri zgradbi stavka itd. Seznanjanje s sodobno nacionalno transkripcijo za zapis narečnih besedil.

Posebnosti: Sprotno utrjevanje in razširjanje pridobljenega znanja s seminarsko nalogo, v kateri bodo študentje na enak način analizirali narečno besedilo, ki ga bodo posneli in zapisali sami.

Metode poučevanja: Vaje, seminarsko delo, predstavitev seminarskega dela, individualne zadolžitve, prebiranje strokovne literature.

***Digitalni jezikovni viri za slovenščino* (3 ECTS)**

Vsebina: Pregled digitalnih jezikovnih virov za slovenščino: korpusnih, priročniških (pravopisnih, slovarskih, slovničnih terminoloških in jezikovno zgodovinskih) ter jezikovnotehnoloških. Opredelitev jezikovnih korpusov, korpusna tipologija in temeljni pojmi – avtentičnost, dokumentiranost, referenčnost, uravnoteženost, reprezentativnost, označenost. Vloga avtentičnosti podatkov pri jezikoslovni dejavnosti. Kratka zgodovina gradnje in uporabe korpusov v jezikoslovju. Pregled obstoječih slovenskih korpusov s poudarkom na njihovih značilnostih in uporabnosti za različne namene. Razmerje med jezikovnimi korpusi in spletom kot virom jezikovnih podatkov. Raba korpusov za opis jezika in jezikovne analize; korpusni šumi in interpretativne pasti. Osnovna korpusna iskanja z različnimi konkordančniki

in metodologija korpusne analize. Pregled in ovrednotenje temeljnih jezikovnotehnoloških orodij s stališča jezikoslovne ustreznosti in uporabnosti. Sociolingvistična vloga jezikovnih virov kot nujne opreme za zagotavljanje mednarodnega statusa slovenščine.

Posebnosti: Vaje v računalniški učilnici, spoznavanje osnovnih načel računalniškega poizvedovanja.

Metode poučevanja: Predavanja in vaje v računalniški učilnici z dostopom do interneta.

Slovenščina kot drugi in kot tuji jezik (3 ECTS)

Vsebina: Temeljni pojmi področja slovenščine kot J2 in TJ. Vloga in položaj slovenščine kot J1, J2 in TJ v Sloveniji, zamejstvu in v tujini. Zgodovina slovenščine kot TJ. Organiziranost in delovanje na področju slovenščine kot J2 in TJ. Jezikovna politika in načrtovanje slovenščine kot J2 in TJ, analiza pravnih aktov. Govorci slovenščine kot J2 in TJ in njihove značilnosti. Značilnosti slovenščine z vidika njenega učenja in poučevanja kot TJ. Teorije jezikovnega usvajanja in modeli jezikovnega poučevanja. Značilnosti procesov učenja in usvajanja slovenščine kot J1 in TJ. Dejavniki jezikovnega usvajanja. Podobnosti in razlike med procesoma učenja in usvajanja J1 in TJ. Jezikovno znanje in sporazumevalna zmožnost

Metode poučevanja: Predavanja, seminarji, raziskovalni seminarji, individualne naloge, vodeni individualni študij.

Poglavja iz slovnice – slovarski vidik (3 ECTS)

Vsebina: Opredelitev pojma kategorialna lastnost (KL) z vidika slovarske ali skladenjske prepoznavnosti – oboje lahko v slovarskopomenski vlogi kot kategorialne pomenske sestavine (kategorialni semi), v skladenjski kot razločevalne prvine stavčnih členov – stavčno zgrajene povedi kot enote besedila. KL kot vez med leksiko v vlogi stavčnih členov in leksiko kot nosilko denotativnega (slovarskega) pomena. Spol in vid z vezljivostjo kot izhodiščni členitvi leksike na samostalniško in glagolsko – temeljno stavčnostrukturno osebkovo-povedkovo. Odločilna pomenskorazločevalna vloga vseh drugih KL znotraj stavčne zgradbe – lahko tudi vpliv na besednovrstno in s tem izhodiščno slovarskopomensko opredelitev.

Metode poučevanja: Predavanja, seminar.

Uvod v psiholingvistiko (3 ECTS)

Vsebina: Temeljni pojmi psiholingvistike in področje raziskovanja. Psiholingvistične metode raziskovanja jezikovnega razvoja. Procesi in modeli v psiholingvistiki. Teorije usvajanja jezika. Osnovni dejavniki, ki vplivajo na usvajanje jezika. Usvajanje, učenje in poučevanje jezika. Usvajanje jezika na različnih ravneh, od besede do stavka in besedila. Težave pri usvajanju in učenju jezika. Razumevanje jezika pri odraslih. Tvorjenje besedil pri odraslih. Težave v procesu sporazumevanja.

Metode poučevanja: Predavanja, seminar.

Poimenovalna tipologija (3 ECTS)

Vsebina: Prvotne in drugotne poimenovalne možnosti slovenščine; slednje načeloma kot posledica jezikovne gospodarnosti, kot take načeloma vir jezikovnosistemske stilistike.

Delitev prvotnih poimenovalnih možnosti na slovenščini lastne – spoznavanje postopkov tvorjenje stalnih besednih zvez, besedotvorja, pomenotvorja, in prevzete. Pojemovna različnost jezikov kot podlaga za t. i. zakrito prevzemanje – kalkiranje; zlasti s pomenskoestavinsko analizo leksemov prepoznavanje denotativnih in pomenskih kalkov. Tipologija izraženega prevzemanja – v zvezi s knjižnim jezikom obravnavana pravopisno-pravorečna vprašanja.

Metode poučevanja: Predavanja, seminar.

Umetnostno besedilo in umetnostni jezik (3 ECTS)

Vsebina: Pregled teorij umetnostnega jezika in umetnostnega besedila s poudarkom na funkcijskem in kognitivnem jezikoslovju in jezikoslovni stilistiki. Opredelitev ključnih pojmov s poudarkom na oblikovanosti, večpomenskosti, pomenski odprtosti, jezikovni izvornosti, slogu. Slogovna sredstva in njihova besedilna aktualizacija. Kompleksna znakovna narava umetnostnih besedil. Jezikoslovna opredelitev pomenskih in pragmatičnih razsežnosti umetnostnih besedil različnih žanrov. Metodologija analize umetnostnih besedil. Besedilne vrste na meji med umetnostnostjo in neumetnostnostjo v sodobnosti in zgodovinskih obdobjih. Narava in učinki kasnejših jezikovnih redakcij literarnih besedil. Vloga sprejemnika pri umetnostnem sporočanju.

Metode poučevanja: Interaktivna predavanja s spremno analizo besedil in seminarsko delo s predstavitvami.

Poglavja iz slovenske zgodovinske slovnice (3 ECTS)

Vsebina: Obravnava (glede na aktualnost, neraziskanost in zanimanje) izbranih jezikovnih pojavov s področja zgodovinskega oblikoslovja in skladnje (npr. v okviru posameznih

besednih vrst, kategorij (sklonov, števila, spola, podspola, osebe, časa, naklona, načina idr.), formalnih, funkcijskih in pomenskih sprememb končniških morfemov, besednih, stavčnih zvez, besednega reda, medpovednih razmerij idr. Opis rabe obravnavanih oblikoslovnih kategorij, morfemov in skladov na posameznih razvojnih stopnjah slovenskega jezika ali diahrono, v zgodovinskih besedilih od 10. do 19. stoletja, v narečjih in (lastnih) govorih, medjezikovno primerjalno ali kontrastivno.

Posebnosti: Terensko delo.

Metode poučevanja: Predavanja, seminar, skupinsko delo.

Poglavja iz zgodovine slovenskega glasoslovja (3 ECTS)

Vsebina: Tipični slovenski glasoslovni pojavi, kot so diftongizacije dolgih (in celo kratkih) samoglasnikov, različne stopnje redukcij kratkih (in celo dolgih) samoglasnikov, vpliv samoglasnikov na soglasniške spremembe in obratno, zlivanje samoglasnikov s soglasniki, spremembe starih soglasniških sklopov in nastajanje novih, nastanek raznih vrst sekundarnih soglasnikov itd. Prikaz stanja nekega pojava v različnih krajevnih govorih na jezikovni karti, s pomočjo izoglos določanje področja z istim odrazom/refleksom. Ugotavljanje žarišč posameznih sprememb, njihovo relativno starost in zaporedje.

Metode poučevanja: Predavanja, vaje, posamično in skupinsko seminarsko delo.